

Türk Dövlətləri Təşkilatı mövqelərini gücləndirir

"Bu gün türk dünyası özünün yüksəliş dövrünü yaşayır. Beş il əvvəl qazandığımız Qarabağ Zəfəri türk xalqlarının ümumi sevinci və qürur mənbəyidir. İnamıram ki, hazırda yenidən qurulan Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları, açılacaq Zəngəzur dəhlizi türk dövlətləri arasında əməkdaşlığın inkişafında və möhkəmlənməsində mühüm rol oynayacaqdır".

Noyabrın 24-də Türk Dövlətləri Təşkilatına (TDT) üzv ölkələrin qeyri-hökumət təşkilatlarının həmrəylik forumunun iştirakçılarının müraciətində Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, Azərbaycanın əldə etdiyi qalibiyyətlər və uğurlar bu gün həm də türk dünyasının sıx birliyinə, əməkdaşlığının daha da dərinləşməsinə zəmin yaradıb.

İkinci Qarabağ savaşında qazanılan zəfər, 2023-cü ildə Azərbaycanın suverenliyini təmin etməsi və bu silsilə qələbələrin özü ilə gətirdiyi xeyli avantajlar birbaşa TDT-yə üzv ölkələrin də inkişaf meyarına çevrilib. Məlumdur ki, bu il avqustun 8-də Vaşinqtonda regionla bağlı bir çox əhəmiyyətli razılaşmalar əldə edildi. Bunlardan biri isə Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) açılması məsələsi idi ki, bu özlüyündə vaxtilə geosiyasi coğrafiya baxımından məqsədyönlü şəkildə bir-birindən ayrı salınan türk dövlətlərinin yenidən birləşməsi anlamına gəlir. Azərbaycanın əsas hissəsini Naxçıvanla birləşdirən və Orta dəhlizin mühüm hissəsinə çevriləcək Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) türkdilli ölkələr arasında hərtərəfli əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsində tarixi rolu olacağı şübhəsizdir.

Azərbaycan töhfəsi

Türkdilli dövlətlərin həmrəyliyinə günümüzün zərurətinə çevrilməsi danışılmaz gerçəklikdir. Ortaq tarixə, milli köklərə, dilə, mədəniyyətə malik türk dünyası ailəsinin vahid güc mərkəzi kimi çıxış etməsi, beynəlxalq məsələlərdə birgə rəy ortaya qoyması reallıqdır. Dünyanın çoxşaxəli qütblərə bölündüyü

hazırkı dövrdə türkdilli ölkələrin bir cərgədə dayanması, getdikcə TDT-nin güclənməsi və nüfuzunun dünyaya yayılması hər zaman arzu etdiyimiz böyük birliyin gerçəkləşdirilməsi anlamına da gəlir.

TDT-nin lokomotivlərindən olan Azərbaycan hər zaman türk dövlətləri arasında birliyə layiqli töhfələr verir. 2009-cu ildə Türkdilli Ölkələrin Dövlət Başçıları 9-cu Zirvə görüşü Naxçıvanda olub. Həmin zaman "Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının yaradılması haqqında Naxçıvan sazişi"ni imzalanıb. Naxçıvan sazişində təşkilatın yaradılmasında əsas məqsədlər kimi tərəflər arasında qarşılıqlı etimad, dostluq və xoş qonşuluğun möhkəmləndirilməsi, regionda və ümumilikdə dünyada sülhün qorunması, təhlükəsizlik və etimadın gücləndirilməsi nəzərdə tutulub. Həmçinin siyasi, ticari-iqtisadi, hüquq-mühafizə, təbiətin mühafizəsi, mədəni, elmi-texniki, hərbi-texniki, təhsil, enerji, nəqliyyat, kredit-maliyyə və ümumi maraq kəsb edən digər sahələrdə səmərəli regional və ikitərəfli əməkdaşlığın təşviqi, türk xalqlarının böyük mədəni-tarixi irsinin təbliği, tanınması və yayılmasında kütləvi informasiya vasitələri arasında qarşılıqlı əlaqənin və tərəflər arasında təmasların təşviqi və sair yer alıb. Naxçıvan Zirvə görüşündə yaradılan Türkdilli Ölkələrin Əməkdaşlıq Şurasının (Türk Şurası) adı 2021-ci ildə İstanbulda keçirilən tarixi Zirvə görüşündə dəyişdirilərək Türk Dövlətləri Təşkilatı olub.

TDT-nin üzv və müşahidəçiləri arasında siyasətdən iqtisadiyyata, nəqliyyatdan gömrüyə, enerjiden kənd təsərrüfatına, təhsildən gənclik və idmana, rəqəmsallaşmadan ədalət və təhlükəsizliyə, mədəniyyətdən turizm və sağlamlığa qədər 30-dan artıq fərqli sahə üzrə çoxistiqamətli əməkdaşlığı həyata keçirdiyi bildirilir.

Naxçıvan səhifəsi

Noyabrın 24-də Bakıda Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin qeyri-hökumət təşkilatlarının həmrəylik forumunun keçirilməsi, ayın 25-də isə Naxçıvan şəhərində keçirilən həmrəylik forumu çərçivəsində TDT üzv və müşahidəçi ölkələrin qeyri-hökumət təşkilatlarını birləşdirən yeni platformanın təsis olunması da müstəsna tarixi hadisədir. Necə ki, 2009-cu ildə Naxçıvanda "Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının yaradılması haqqında Naxçıvan sazişi"nin imzalanmasının timsalında türk dünyasının tarixində yeni bir səhifə yazılmışdı, 25 noyabr 2025-ci ildə bir daha bu qədim türk yurdunda tarixi hadisə yaşandı.

TDT-yə üzv ölkələrin qeyri-hökumət təşkilatlarının həmrəylik forumunun iştirakçılarının müraciətində Prezident İlham Əliyev bildirib ki, Azərbaycan bu təşkilata üzv ölkələrlə ikitərəfli və çoxtərəfli əsasda QHT-lər üçün tarix, mədəniyyət, ekologiya, iqlim siyasəti və digər sahələrdə ortaqların müsbət əməkdaşlığını gücləndirən layihələri dəstəkləməyə ha-

zırdır: "2026-cı ildə 100 illiyi keçiriləcək Birinci Türkoloji Qurultayın türk xalqlarının mədəni inteqrasiyası məsələləri ilə bağlı yarımçıq qalmış işlərinin QHT-lərin yaxından iştirakı ilə müasir çağırışlara uyğun davam etdirilməsi də xüsusi aktualıq kəsb edir. Türk dünyası QHT-lərinin BMT və digər beynəlxalq təsisatlar çərçivəsində birgə, koordinasiya fəaliyyəti, vahid platformada birləşməsi ümumi işimizə və məqsədlərimizə böyük töhfə verə bilər".

TDT üzv və müşahidəçi ölkələrin qeyri-hökumət təşkilatlarını birləşdirən yeni platformanın təsis olunması türkdilli xalqların daha da yaxınlaşmasına, onların səslərini dünyaya daha gur çatdırmasına geniş imkanlar yaradacaq. Bu həm də xalqlarımız arasında ictimai kommunikasiyanı gücləndirəcək.

Ümumiyyətlə, TDT-nin siyasi, iqtisadi, təhlükəsizlik baxımından daha sıx inteqrasiya olunmuş müttəfiqlik platformasına çevrilməsi, ictimai, mədəni əlaqələrinin genişlənməsi türkdilli dövlətlərin qarşısındakı çağırışdır. Təşkilatın işinə daim əməli töhfələr verən Azərbaycan TDT-nin daha da güclənməsi, nüfuzunun artması, onun yalnız regional deyil, qlobal miqyaslı problemlərin həllinin aktiv iştirakçısına çevrilməsi üçün böyük səy göstərir və bunun uğurlu bəhrələri də əyani müstəvidə özünü göstərir. Türk dövlətlərinin təşkilatlanmasında aparıcı güc mərkəzlərindən olan ölkəmizin təşəbbüsləri və çağırışları türk dünyası ailəsinin gələcək əməkdaşlığına, inkişafına, perspektivlərinə hesablanıb.

Adıçəkilən həmrəylik forumunun iştirakçılarının müraciətində Prezident İlham Əliyev vurğulayıb ki, türk dövlətlərinin artan potensialı və qlobal müstəvidə gündən-günə güclənən mövqeyi daha iddialı məqsədlərin qarşısına qoyulmasını, birgə səylərin artırılmasını, bütün sahələrdə əməkdaşlığın dərinləşdirilməsini, çevik mexanizmlərin yaradılmasını zəruri edir.

*Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"*